

บทที่ 3

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือแห่งประเทศไทย

ในการเสนอผลการวิจัยลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือแห่งประเทศไทยครั้งนี้ จะแยกผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนคือ ในส่วนแรกเป็นการเสนอแบบแผนของพฤติกรรมกรกรเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการมีส่วนร่วม 5 ประเภทคือ การประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การสื่อสารข่าวสารทางการเมืองและการเลือกตั้ง โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ เพื่อแสดงให้เห็นว่า กรรมกรการทำเรือเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ มากน้อยอย่างไร ปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ และเพื่อเป็นการพิสูจน์ว่า ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐานหรือไม่เพราะเหตุใด

ในส่วนที่สอง ซึ่งจะนำเสนอในบทที่ 4 เป็นการเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับความโน้มเอียงในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (political orientation) โดยจะศึกษาถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (sense of political efficacy) และความไว้วางใจทางการเมือง (political trust) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดภายในที่มีผลต่อระดับและทิศทางของพฤติกรรมในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือแห่งประเทศไทยเป็นอย่างไร ปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อประเด็นดังกล่าวและเพื่อที่จะสามารถเข้าใจและอธิบายพฤติกรรมกรกรเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งในการวิจัยความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือครั้งนี้ ได้จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือด้วย เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรืออีกด้วย เพื่อเปรียบเทียบว่ามี

ความสอดคล้องกับผลการศึกษาในต่างประเทศหรือไม่ เพราะเหตุใด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 300 คน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ แห่งประเทศไทย มีลักษณะดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

กรรมกรการทำเรือ จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	246	82.0
หญิง	54	18.0
<u>อายุ</u>		
20-30 ปี	65	21.7
31-40 ปี	138	46.0
41-50 ปี	69	23.0
51-60 ปี	28	9.3
<u>การศึกษา</u>		
ต่ำกว่าป. 4	11	3.7
ป.4-ป.7	122	40.7
มศ.1-มศ.3	73	24.3
มศ.4-มศ.6	74	24.7
อนุปริญญาขึ้นไป	20	6.7

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้		
3,000-5,000 บาท	142	47.3
5,001-7,000 บาท	107	35.7
7,001-9,000 บาท	41	13.7
9,001 บาทขึ้นไป	9	3.0
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	1	0.3
การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ		
เป็นสมาชิก	241	80.3
ไม่เป็นสมาชิก	58	19.4
ไม่ตอบ	1	0.3
รวม	300	100.0

จากกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่ากรรมกรการทำเรือกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง ประมาณ 22 ต่อ 1 ส่วนมากอยู่ในวัยกลางคน คืออายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมาคือ อายุระหว่าง 41-50 ปี และช่วงอายุ 20-30 ปี ตามลำดับ ส่วนอายุตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไปนั้นมีประมาณร้อยละ 9 โดยสรุป อายุของกรรมกรการทำเรือโดยเฉลี่ยค่อนข้างมาก คืออยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปยิ่งกว่าอยู่ในวัยกลางคนลงมา

ในแง่ของการศึกษา ส่วนมากอยู่ระหว่าง ป.4-ป.7 รองลงมาคือมีการศึกษาระดับ มศ.1-มศ.3 และมศ.4-มศ.6 นอกจากนั้นมีการศึกษาอนุปริญญาขึ้นไป ประมาณร้อยละ 7 และมีการศึกษาดำกว่า ป.4 เพียงร้อยละ 4 โดยเฉลี่ยแล้วนับว่ากรรมกรการทำเรือมีการศึกษาค่อนข้างสูงกว่ากรรมกรอื่นๆ โดยเฉลี่ย

ในด้านรายได้เกือบครึ่ง (ร้อยละ 48) มีรายได้ระหว่าง 3,000-5,000 บาท อีกร้อยละ 36 มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 บาทขึ้นไปถึง 7,000 บาท และอีกจำนวน

เล็กน้อย (ร้อยละ 3) มีรายได้ตั้งแต่ 9,000 บาทขึ้นไป โดยเปรียบเทียบกับรายได้ทั่วไปของกรรมกรผู้ใช้แรงงานแล้ว กรรมกรการทำเรือมีรายได้ค่อนข้างสูง ในทำนองเดียวกันกับระดับการศึกษา

ในด้านการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานนั้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 สังกัดสหภาพ มีเพียงร้อยละ 19 ที่ตอบว่าไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพ โดยเฉลี่ยแล้วจะเห็นว่าการกรรมกรการทำเรือ เข้าสังกัดกลุ่มหรือสถานภาพอยู่ในเกณฑ์สูง

จากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น บ่งชี้ว่า กรรมกรการทำเรือ มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคม สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมดังกล่าวนี้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเมืองในด้านต่างๆอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะในรูปของความรู้สึกที่มีต่อการเมือง และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือแห่งประเทศไทย

จากการวิจัย พบว่า กรรมกรการทำเรือส่วนมากเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ กล่าวคือมีจำนวนถึงร้อยละ 73.0 ที่เข้ามีส่วนร่วมในระดับนี้ นอกจากนี้ยังได้พบอีกว่า กรรมกรการทำเรือจำนวนน้อยมากที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง (ร้อยละ 0.3) เมื่อพิจารณาถึงแต่ละรูปแบบในการเข้ามีส่วนร่วม คือ การประท้วง การม็อบทบาทในชุมชน การเกี่ยวข้องกับพรรค การสื่อข่าวสารทางการเมือง และการเลือกตั้ง ปรากฏผลดังนี้คือ

การมีส่วนร่วมในการประท้วง ปรากฏว่ากรรมกรการทำเรือ ร้อยละ 60.7 เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำ ร้อยละ 30.7 เข้ามีส่วนร่วมระดับปานกลาง และร้อยละ 8.6 เข้ามีส่วนร่วมในระดับสูง

การมีส่วนร่วมในการม็อบทบาทในชุมชน ผลการวิจัยปรากฏว่า กรรมกรการทำเรือส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำ (ร้อยละ 78.7) และเข้ามีส่วนร่วมในระดับสูงเพียงร้อยละ 3.0 เท่านั้น

การมีส่วนร่วมในการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ปรากฏว่า กรรมกรการทำเรือเกือบทั้งหมดเข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำ (ร้อยละ 92.3) มีเพียงร้อยละ 1.0

เท่านั้นที่เข้ามีส่วนร่วมในระดับสูง

การมีส่วนร่วมในการสื่อสารทางการเมือง จากการวิจัยพบว่า กรรมการการทำเรือส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำ (ร้อยละ 69.0) และเข้ามีส่วนร่วมในระดับสูงเพียงร้อยละ 0.3 เท่านั้น

การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ผลการวิจัยปรากฏว่า กรรมการการทำเรือส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมในระดับปานกลางและสูง คือ ร้อยละ 39.7 และ 33.0 ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 27.3 เท่านั้น ที่เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำ

ซึ่งผลการวิจัยที่เสนอแล้วนี้ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรือในรูปแบบของการประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การสื่อสารทางการเมือง และการเลือกตั้ง

รูปแบบการมีส่วนร่วม	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม
การประท้วง	60.7	30.7	8.6	100
การมีบทบาทในชุมชน	78.7	18.3	3.0	100
การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง	92.3	6.7	1.0	100
การสื่อสารทางการเมือง	69.0	30.7	0.3	100
การเลือกตั้ง	27.3	39.7	33.0	100
เฉลี่ย	73.0	26.7	0.3	100

จากผลการวิจัยที่เสนอมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า เมื่อมองในภาพรวม (Macro) แล้ว พฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรือไม่สอดคล้องกับ สถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมของคน กล่าวคือ กรรมการการทำเรือ (ตามกลุ่มตัวอย่าง) ส่วนใหญ่ มีเพศชาย มีอายุในระหว่างมัธยมวัย มีการศึกษาพอสมควร มีรายได้ค่อนข้าง

สูง และส่วนใหญ่สังกัดสหภาพแรงงานการทำเรือ ซึ่งคุณสมบัติทั้ง 5 ประการนี้ นักวิชาการหลายท่านค้นพบว่า เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลอย่างมาก แต่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงบวกของกรรมการการทำเรือเลย และกลับตรงข้ามคือ กรรมการการทำเรือส่วนใหญ่ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ (ร้อยละ 73.0) อย่างไรก็ตามในชั้นนี้ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ ไม่มีผลต่อการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรือ เนื่องจาก เป็นเพียงการมองในภาพรวมเท่านั้น ยังมิได้ทำการจำแนกให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งจะได้นำ เสนอในลำดับถัดไป

จากผลการวิจัยที่ปรากฏนี้ กล่าวได้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วกรรมการการทำเรือ ให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้ามามีส่วนร่วมในการเกี่ยวข้องกับพรรค การมีบทบาทในชุมชน และการสื่อสารข่าวสารทางการเมือง ซึ่ง เข้ามามีส่วนร่วมในระดับต่ำถึงร้อยละ 92.3, 78.7, และ 69.0 ตามลำดับ มีเพียงการมีส่วนร่วมในการประท้วงและการ เลือกตั้ง เท่านั้นที่กรรมการการทำเรือให้ความสนใจค่อนข้างสูงและสูงตามลำดับ

ลักษณะดังกล่าวน่าจะมาจากสาเหตุหลายๆ ประการด้วยกัน เช่น ประการแรก อาจสืบเนื่องมาจากสภาวะความเป็นอยู่ของกรรมการการทำเรือเอง กล่าวคือ ชีวิตของกรรมการการทำเรือ (หรือแม้แต่กรรมกรกลุ่มใดในประเทศไทยก็ตาม) ดำรงอยู่ได้โดยการขายแรงงาน ซึ่งถึงแม้จะทำงานล่วงเวลาก็มิได้ช่วยให้ร่ำรวยขึ้นมาได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นชีวิตที่เหน็ดเหนื่อยและต้องตื่นตัวต่อภาวะความเป็นอยู่ของคนและครอบครัวตลอดเวลา ซึ่งลักษณะอย่างนี้ทำให้กรรมการการทำเรือไม่มีเวลาว่างพอที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต้องเสียสละเวลาและให้ความสนใจอย่างคั่งเนื่องได้ เช่น การมีบทบาทในชุมชน การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง และการสื่อสารข่าวสารทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งกิจกรรม 3 รูปแบบนั้นนอกจากจะต้องมีเวลาเพื่อการมีส่วนร่วมแล้ว ยังต้องมีพื้นฐานทางการเงินพอสมควรอีกด้วย ทั้งนี้เพราะกิจกรรมต่างๆ จะดำเนินไปได้ต้องมีทุนในการดำเนินงานจึงจะสำเร็จได้ ซึ่งทุนเหล่านี้ต้องอาศัยสมาชิกช่วยบริจาคให้จึงจะมีได้ ในภาวะที่ค่า

ครองชีพมีราคาสูงนี้ การบริจาคจึงเป็นสิ่งที่อาจทำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้นจึงจำเป็นอยู่เองที่กรรมการการทำเรือไม่อาจให้ความสนใจกับกิจกรรมทั้ง 3 รูปแบบดังกล่าวเท่าที่ควร สำหรับกิจกรรมทางด้านการเลือกตั้งนั้น เนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาเพียงเล็กน้อย เข้ามีส่วนร่วมได้ง่าย เห็นผลในระยะเวลาอันสั้น และนอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่หวังผลตอบแทนจากผู้ที่ตนเลือกได้อีกด้วย กรรมการการทำเรือจึงให้ความสนใจมากกว่ากิจกรรมในรูปแบบอื่นๆ ส่วนกิจกรรมทางด้านการประท้วงนั้น เป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่หวังผลได้ใน เวลาอันสั้นและช่วยให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นได้ หากดำเนินการได้สำเร็จ แต่ก็มีความเสี่ยงภัยแฝงอยู่ด้วย เช่นกัน เช่น การถูกปลดออกจากงาน กรณีที่การประท้วงล้มเหลว เป็นต้น ดังนั้นการเข้าร่วมจึงไม่มากเท่ากับกิจกรรมการเลือกตั้ง (ซึ่งแทบจะไม่มีความเสี่ยงภัยใดๆ เลย) แต่ยังคงเข้าร่วมมากกว่ากิจกรรม 3 รูปแบบที่กล่าวข้างต้น

นอกจากปัจจัยทางด้านสภาวะความเป็นอยู่ของกรรมการทำเรือเองที่กำหนดให้กรรมการทำเรือมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังผลการวิจัยที่กล่าวข้างต้นแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ไม่อาจมองข้ามไปคือ ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยโดยทั่วไปยังคงมีลักษณะอำนาจนิยม¹ อยู่มาก ซึ่งหลายผลงานการวิจัยสามารถยืนยันความจริงข้อนี้ได้ แม้ว่าปัจจุบันมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้วก็ตาม แต่ยังคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมยังมีอยู่ในจิตใจคนไทยโดยทั่วไปไม่น้อย ตัวอย่าง เช่นการยึดมั่นในตัว

¹ มนูญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมทางการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมและประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 32-38.

บุคคลมากกว่าหลักการ และการเชื่อมั่น เพราะความศรัทธามากกว่าเหตุผล เป็นต้น¹
 พื้นฐานทางวัฒนธรรมแบบนี้ เป็นตัววางผังการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ
 ของระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก กรรมการการทำเรื่อง เป็นส่วนหนึ่งของประชาชนทั้ง
 ประเทศจะถูกครอบงำโดยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมเช่นกัน ดังนั้นการเข้า
 มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องอาศัยความสมัครใจมากกว่าผลตอบแทนที่เป็นรูป-
 ธรรมจึงได้รับความสนใจจากกรรมการการทำเรื่องเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่นกิจกรรมทาง
 การเมืองในรูปแบบ การมีบทบาทในชุมชน การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง และการสื่อ
 ข่าวสารทางการเมือง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วกรรมการการทำเรื่อง เข้ามมีส่วนร่วมทางการเมือง
 ในระดับต่ำ แต่ไม่ได้หมายความว่า กรรมการการทำเรื่อง เป็นกลุ่มพลเมืองไทยที่ เข้ามมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองน้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบกับกรรมการอื่นๆ หรือกลุ่ม
 อาชีพอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียง เช่นชาวนา เป็นต้น นอกจากนี้ สิ่งหนึ่งที่ต้องตระหนักก็คือ
 เกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรื่อง เป็น เกณฑ์
 มาตรฐานสากลของการศึกษาระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นมาตรฐานที่สูง
 พอสมควร เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์การเมืองการปกครองและความรู้ความเข้าใจระบอบ
 การเมืองแบบประชาธิปไตยของไทยโดยทั่วไป แต่ทั้งนี้มิใช่หมายความว่า เกณฑ์การวัดพฤติ-
 กรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น่ามาใช้ไม่เหมาะสม เพราะการศึกษาครั้งนี้ส่วนหนึ่ง
 ต้องการทราบว่า เมื่อเทียบกับมาตรฐานสากลแล้ว พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 ของกรรมการการทำเรื่อง เป็นอย่างไรด้วยเช่นกัน

¹
 ตัวอย่างนี้ในระดับชาติ (Macro) อาจพิจารณาได้จากลักษณะการจัดตั้งรัฐบาล
 ปัจจุบันของไทย ซึ่งไม่ได้ดำเนินการโดยพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก แต่กลับดำเนินการ
 โดยนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นนายทหารนอกราชการที่มีเกียรติประวัติ เป็นต้น

นอกจากนี้ผลการศึกษาวิจัยของ Jensen¹ นักวิชาการชาวอเมริกันได้พบว่า กรรมกร เป็นกลุ่มอาชีพที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับพวกที่มีอาชีพเป็นช่างฝีมือ, เสมียน, นักธุรกิจ และพวกนักการเมืองอาชีพ ซึ่งจากเหตุผลที่กล่าวมานี้ อาจสรุปได้ว่า การที่พฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรืออยู่ในระดับต่ำ เป็นส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และไม่น่าวิตกสำหรับการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยแต่อย่างไร

ที่กล่าวแล้วในตอนต้นนี้ เป็นการพิจารณาถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือทั้งกลุ่มคือ มอง เป็นภาพเดียวจากหน่วยเดียว ในลำดับถัดจากนี้ไป จะ เป็นการเสนอผลการวิจัยพฤติกรรมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ โดยจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ ซึ่ง เป็นการค้นหาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ และมีอิทธิพลน้อยอย่างไร ซึ่งผลการค้นพบนี้จะ เป็นการตอบสนององค์ประกอบประสงค์ในการศึกษาและพิสูจน์สมมุติฐานในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

จากการศึกษาวิจัย พฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ ปรากฏดังต่อไปนี้

ในการจำแนกตามเพศ พบว่า กรรมกรเพศชายมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากรรมกรเพศหญิงเล็กน้อย เมื่อทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.0810) เมื่อทำการจำแนกตามอายุ ปรากฏว่า ทุกระดับอายุ

1

Jack Jensen, Political Participation : A Study in Gvanston, Illinois Unpublished Master's thesis North western University, 1960. อ้างใน Lester Milbrath, Political Participation (Chicago : Rand Mc Nally College Publishing Co., 1965), p.97.

เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในอัตราที่ใกล้เคียงกันมาก(แกมม่า 0.11800) สำหรับระดับอายุที่มีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด คือผู้ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ในการจำแนกตามระดับการศึกษาก็ได้พบว่าทุกระดับการศึกษาเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในอัตราที่ใกล้เคียงกัน เช่นกัน(แกมม่า 0.10400) แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยได้พบว่าผู้มีการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไปนั้นมีแนวโน้มจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับรายได้ ผลปรากฏว่าแต่ละระดับรายได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในอัตราที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (แกมม่า 0.25100) อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่า ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 7001 บาทขึ้นไปจนถึง 9,000 บาท จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ส่วนการจำแนกตามการเป็นสมาชิกสหภาพฯ นั้น ผลปรากฏว่ากรรมกรการทำเรือที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานฯ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ เป็นสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.000) ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของกรรมกรการทำเรือแห่งประเทศไทย จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพ

	จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
เพศ (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.0810)					
1) ชาย		70.3	29.3	0.4	82.0
2) หญิง		85.2	14.8	0.0	18.0
อายุ (แกมม่า 0.1180)					
1) 20-30 ปี		76.9	23.1	0.0	21.7
2) 31-40 ปี		74.6	24.6	0.7	46.0
3) 41-50 ปี		65.2	34.8	0.0	23.0
4) 51-60 ปี		75.0	25.0	0.0	9.3
การศึกษา (แกมม่า 0.1040)					
1) ต่ำกว่า ป.4		81.8	18.2	0.0	3.7

ตารางที่ 3 (ต่อ)

จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ	
2) ป.4-ป.7	75.4	24.6	0.0	40.7	
3) ม.ศ.1-ม.ศ.3	69.9	30.1	0.0	24.3	
4) ม.ศ.4-ม.ศ.6	73.0	25.7	1.4	24.7	
5) อนุปริญญาขึ้นไป	65.0	35.0	0.0	6.7	
<u>รายได้</u> (แกมมา 0.2510)					
1) 3,000-5,000 บาท	79.0	21.0	0.0	47.7	
2) 5,001-7,000 บาท	69.2	30.8	0.0	35.7	
3) 7,001-9,000 บาท	63.4	34.1	2.4	13.7	
4) 9,001 บาทขึ้นไป	66.7	33.3	0.0	3.0	
<u>การเป็นสมาชิกสหภาพ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.000)					
1) สังกัด	66.9	32.6	0.4	80.7	
2) ไม่สังกัด	98.3	1.7	0.0	19.3	
รวม	จำนวน	219	80	1	300
	ร้อยละ	73.0	26.7	0.3	100.0

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการท่าเรือเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ตามผลการวิจัยที่เสนอ แล้วนี้ จะเห็นได้ว่ามีเพียงปัจจัยทางด้านการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เท่านั้นที่มีผลต่อ พฤติกรรมการเข้าร่วมทางการเมืองของกรรมการท่าเรืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นผลการวิจัย ปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ การศึกษา รายได้ จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัย ซึ่งได้ตั้งไว้ว่า

- (1) กรรมการท่าเรือชาย เข้าร่วมทางการเมืองมากกว่ากรรมการท่าเรือหญิง

- (2) กรรมการท่าเรือที่มีอายุน้อย เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้มีอายุมากกว่า
- (3) กรรมการท่าเรือที่มีการศึกษาสูง เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากรรมการท่าเรือที่มีการศึกษาดำกว่า
- (4) กรรมการท่าเรือที่มีรายได้สูง เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากรรมการที่มีรายได้ต่ำ

ปรากฏการณ์ดังกล่าวนอกจากไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานแล้วยังไม่สอดคล้องกับแนวความคิด (Concept) และผลงานการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านอีกด้วย ซึ่งสามารถแยกพิจารณาที่ละเอียดดังนี้

1) เพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการศึกษาของ Milbrath พบว่า โดยทั่วไปแล้วผู้ชาย เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง ซึ่งผลการค้นพบดังกล่าวตรงกับผลงานการวิจัยของนักวิชาการชาวตะวันตกหลายท่าน เช่น ผลงานของ Nie, Verba & Kim ในปี 1974, ผลงานของ Olsen ในปี 1973 และผลงานของ Goel ในปี 1975 เป็นต้น นอกจากนี้ Milbrath ยังได้พบอีกว่า ในหมู่คนที่มีฐานะต่ำ (lower status) ผู้ชายมีอัตราการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงเป็นจำนวนมาก แต่ในหมู่คนที่มีฐานะดี (upper status) อัตราความแตกต่างในการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างผู้ชาย กับผู้หญิงมีน้อยมาก Milbrath กล่าวว่าผลงานการวิจัยของ Campbell และคณะได้พบว่า การที่ผู้ชายและผู้หญิง เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันนั้น เป็นเพราะผู้ชายมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) สูงกว่าผู้หญิงซึ่งอัตราความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงจะลดน้อยลงก็คือ เมื่อสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ (modernization) มากขึ้น ผู้หญิงมีความรู้ และรายได้เพิ่มขึ้น การออกไปทำงานนอกบ้าน และการขยายตัวของ การเคลื่อนไหว

เกี่ยวกับสิทธิสตรี¹

จะเห็นว่าจากการวิจัยพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกร การทำเรือเมื่อจำแนกตามเพศ ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการค้นพบของ Milbrath ที่ว่า "ในหมู่คนที่มีฐานะต่ำ (lower status) ผู้ชายมีอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้หญิงเป็นจำนวนมาก" และไม่ตรงกับผลการวิจัยของ มานะศรี ยงเจริญ ซึ่งพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่านักศึกษาเพศชายเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาเพศหญิง²

การที่ปัจจัยทางด้านเพศของกรรมกรการทำเรือ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่น่าจะมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน กล่าวคือ ประการแรก อาจเป็นเพราะว่าสังคมภายในกลุ่มของกรรมกรการทำเรือ มีการให้เกียรติและความสำคัญแก่กรรมกรเพศหญิง เท่าเทียมกับกรรมกรเพศชาย ไม่มีการแบ่งแยกในเรื่องเพศในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม จะเห็นได้ว่าแม้แต่ตำแหน่งของประธานสหภาพแรงงานการทำเรือ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญและมีเกียรติสูงในหมู่กรรมกรด้วยกัน ก็

¹ Lester Milbrath, Political Participation (Chicago : Rand Mc Nally College Publishing Co., 1965), pp. 116-118.

² มานะศรี ยงเจริญ. "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง". (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2523), หน้า 147.

ยังเปิดโอกาสให้ผู้หญิงขึ้นครองตำแหน่งได้¹ ทั้งที่จำนวนกรรมการเพศหญิง มีน้อยกว่า กรรมการเพศชายมากนัก ซึ่งถ้าภายในกลุ่มไม่ยอมรับในเรื่องความสามารถของผู้หญิง แล้ว โอกาสที่นางสาวสมศรี วณิชานันท์ จะได้รับเลือกเป็นประธานสหภาพแรงงาน การทำเรือ คงเป็นไปได้ไม่ได้เลย ประการที่สอง เป็นไปได้ว่ากรรมการเพศหญิงของการทำเรือมีความรู้ทั้งในด้านการอ่านออกเขียนได้ และในด้านความเป็นไปของสังคม ดีพอที่กรรมการเพศชาย สามารถที่จะรู้และเข้าใจปัญหาต่างๆ ได้ด้วยวิจารณญาณของตน เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการทำงานภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันอย่างใกล้ชิดย่อมได้รับการอบรมกล่อมเกล่า (socialization) จากคนภายในกลุ่มตลอดเวลา การที่กลุ่มเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งความสามารถอย่างเต็มที่ก็ยิ่งเป็นการกระตุ้นให้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มและเรียนรู้มากยิ่งขึ้นด้วย ประการที่สาม การที่กรรมการเพศหญิงมีรายได้เป็นของตนเองนั้น ทำให้รู้สึกมีความมั่นใจตนเอง (self - confident) ด้วยเช่นกัน ซึ่งจากผลการวิจัยถึงความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) ของกรรมการการทำเรือ (จะเสนอในบทต่อไป) ได้พบว่ากรรมการการทำเรือทั้งสองเพศ มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองใกล้เคียงกันอย่างยิ่ง ประการสุดท้ายจะเห็นได้ว่า หลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา ประชาชนหลายๆ กลุ่ม มีความตื่นตัวในเรื่องสิทธิและความเสมอภาคทางเพศอย่างมาก มีการจัดตั้งกลุ่มผู้หญิงขององค์กรต่างๆ ทางสังคมขึ้นหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้หญิงในหมู่สถาบันการศึกษาชั้นสูงต่างๆ กลุ่มผู้หญิงอาสาสมัครเพื่อกิจกรรมของสังคม (กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรีอาสาวิชาดินแดน กลุ่มสตรีชาวนาไทย ฯลฯ) เป็นต้น บรรยากาศดังกล่าวนี้ น่าจะมีส่วนในการกระตุ้นเร้าให้กรรมการเพศหญิงของการทำเรือเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นด้วยเช่นกัน

จากเหตุผลทั้ง 4 ประการที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า 3 ประการแรกเป็นลักษณะภายใน เฉพาะกลุ่มที่ทำได้ยากและเป็นคุณสมบัติที่ช่วยกระตุ้นกรรมการเพศหญิงเข้ามามี

¹ ขณะที่ทำการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในปี พ.ศ. 2525 นั้น นางสาวสมศรี วณิชานันท์ เป็นประธานสหภาพแรงงานการทำเรือ

ส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมาก และประการสุดท้าย คือความเคลื่อนไหวทางสังคม เกี่ยวกับสิทธิและความเสมอภาคของสตรี เป็นปัจจัยสนับสนุนการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ เพศหญิงได้อย่างดี

จากลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ ไม่เป็นไปตามแนวความคิดหรือผลงานการวิจัยของนักวิชาการอื่นๆ และไม่ตรงกับสมมุติฐานในการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า "กรรมกรการทำเรือชายเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากรรมกรการทำเรือหญิง"

2) อายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการวิจัยเอกสารของ Milbrath เขาพบว่า มีผลงานการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านที่มีข้อสรุปตรงกันว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเพิ่มขึ้นตามอายุและถึงจุดสูงสุดในวัยกลางคน ต่อจากนั้นจะค่อยๆ ลดลงตามอายุที่มากขึ้น เช่น ผลงานการวิจัยของ Nie, Verba และ Kim ในปี 1974 ซึ่งทำการศึกษาวิจัยใน 5 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย อินเดีย ญี่ปุ่น ไนจีเรีย และสหรัฐอเมริกา และผลงานการวิจัยของ Goal ในปี 1975¹ เป็นต้น นอกจากนี้จากการศึกษาของ Milbrath เอง ยังได้พบอีกว่า พวกเด็กหนุ่มสาวที่ยังโสดนั้นมักจะปลีกตนเองออกมาจากการเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชุมชนของคน และเฉื่อยชาต่อโอกาสในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบ แต่จะให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การประท้วง การเดินขบวน และการก่อการจลาจล มากกว่า ทั้งนี้เพราะคนหนุ่มสาวมีเวลาว่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกนักศึกษาและคนตกงาน สำหรับคนแก่และคนพิการนั้น Milbrath พบว่าพวกนี้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองลดน้อยลงกว่าคนที่อายุอยู่ในวัยกลางคน

เมื่อเทียบผลงานการวิจัยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือกับผลการวิจัยของนักวิชาการตะวันตกที่กล่าวแล้ว เห็นได้ชัดว่าแตกต่างกันมาก

¹ Milbrath, Political Participation, p.118.

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงผลงานการวิจัยของนักศึกษไทยด้วยกันแล้วกลับพบว่าผล การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานะศรี ยงเจริญ ซึ่งพบว่า ไม่มีความ แตกต่างระหว่างอายุของนักศึกษาในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง¹ ซึ่งเป็นปรากฏ- การณ์ที่ค่อนข้างแปลก

การที่ปัจจัยทางด้านอายุไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ของกรรมกรการทำเรื่อนั้น อาจมีมูลเหตุหลายประการด้วยกันคือ

ประการแรก อาจเป็นลักษณะประจำชาติอย่างหนึ่งของคนไทย ซึ่งมีผลสืบ เนื่องมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมยังคงมีอิทธิพลสูงอยู่ดังที่ เคยกล่าวแล้ว นอกจากนี้ คำนิยมจากคำสอนหรือสุภาษิตบางอย่างก็น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เช่น คำสอนที่ว่า "พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง" "รู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็นหาง" "รู้รักษาตัวรอด เป็นยอดดี" เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเป็นการสอนให้คนอยู่วงนอกมากกว่า เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม คนไทยมักถูกสอนเสมอว่า การเมืองเป็นเรื่อง สกปรก รุนแรงเต็มไปด้วยการฉ้อฉล เป็นสิ่งที่ไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่เสมอโดย เฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ สถานีวิทยและโทรทัศน์คอกอยู่ได้อิทธิพลของกลุ่มผู้มีอำนาจที่ไม่ ประารถนาดีต่อระบอบการปกครองแบบ เสรีประชาธิปไตย เป็นต้น อิทธิพลของสิ่งต่างๆ ที่กล่าวแล้วนี้น่าจะมีส่วนทำให้กรรมกรการทำเรื่อทุกระดับอายุ มีความเฉื่อยชาต่อการมี ส่วนร่วมทางการเมืองใกล้เคียงกันอย่างมาก ทำให้ไม่มีความแตกต่างระหว่างอายุใน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำ เรื่อ

ประการที่สอง จากการสัมภาษณ์ผู้ที่คลุกคลีอยู่กับกรรมกรการทำ เรื่อ เช่น นางสาวสมศรี วนิชานันท์ ประธานสหภาพแรงงานการทำเรื่อ นายจำ เรือ กำเนิดมณี รองเลขาธิการสหภาพแรงงานการทำเรื่อ นายจงจิตน์ สุดสาคร กรรมการสหภาพ แรงงานการทำเรื่อ ฯลฯ เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ต่างให้ทัศนะที่คล้ายกันมาก พอสรุปความได้ว่า การที่กรรมกรการทำเรื่อวัยหนุ่มสาว วัยกลางคน และวัยชรา

¹ มานะศรี ยงเจริญ, "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา..." ,หน้า 215

เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในอัตราที่ไม่แตกต่างกันนั้น สืบเนื่องมาจากความ เบื่อหน่าย ซึ่งเกิดจากการที่มีความขัดแย้งกันเองค่อนข้างสูง และสภาพความขัดแย้งในหมู่กรรมการโดยทั่วไปก็มีส่วนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านความขัดแย้งแล้ว ปัจจัยทางด้านความรู้ทางการเมืองก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย กล่าวคือ กรรมการการทำเรื่อง โดยทั่วไปมีความรู้ทางการเมืองไม่มากนัก ทำให้กรรมการทุกระดับอายุสนใจต่อความเป็นอยู่ของคนมากกว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง จากการสัมภาษณ์ยังได้ทราบอีกว่า กรรมการการทำเรื่องโดยทั่วไปมีความหวาดระแวงว่า รัฐบาลได้สอดส่องพฤติกรรมทางการเมืองของคนอย่างใกล้ชิด และรู้สึกไม่ปลอดภัยที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ กล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมทางการเมืองของกรรมการการทำเรื่องมีส่วนอย่างสำคัญในการถ่วงรั้งการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรื่องทุกระดับอายุ

ประการที่สาม นอกจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองแล้ว สภาพะทางด้านเศรษฐกิจก็น่าจะมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรื่องทุกระดับอายุด้วย กล่าวคือ ปัจจุบันค่าครองชีพโดยทั่วไปอยู่ในอัตราสูงทำให้กรรมการการทำเรื่องทุกคนมีความกังวลในด้านความเป็นอยู่ของคนเพิ่มขึ้น และระมัดระวังต่อเสถียรภาพของสถานภาพที่มีอยู่มากขึ้นด้วย เพราะต่างก็มีภาระทางครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้นความสนใจต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจึงต้องลดลงและให้ความสนใจต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนและครอบครัวมากขึ้น ซึ่งทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรื่องไม่อาจเพิ่มขึ้นแปรผันตามการเพิ่มขึ้นของอายุได้

ทั้ง 3 ประการที่กล่าวมานี้ กล่าวได้ว่าเป็นตัวหน่วงเหนี่ยวการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรื่องอย่างมาก และเป็นมูลเหตุที่ทำให้ระดับอายุของกรรมการการทำเรื่อง ไม่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสำคัญทีเดียว

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากได้มีการแก้ไขสภาพแวดล้อมทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจให้ดีขึ้นแล้ว อาจเป็นไปได้ว่า กรรมการการทำเรื่องจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ จนถึงวัยกลางคนได้ เนื่องจากผลการวิจัยแสดงแนวโน้มไว้เล็กน้อย

3) การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการศึกษาของ Almond และ Verba พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการขัดเกลาให้รู้ระเบียบทางสังคมการเมือง ทำให้บุคคลมีความรู้เรื่องราวทางการเมืองดีขึ้น และมีความเชื่อมั่นสูงในบทบาททางการเมืองของคน ระบบการศึกษาจึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยไม่รู้ตัว เช่นบุคคลที่มีการศึกษาสูงมักจะมีความสนใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่มีการศึกษาดำ¹ นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Milbrath ยังได้พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอำนาจมากที่สุดในการกระตุ้นให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพราะความแตกต่างของระดับการศึกษาสัมพันธ์กับลักษณะทางสังคมอื่นๆ กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูงเปิดเผยต่อสื่อมวลชน มีตำแหน่งสูงและรับข่าวสารทางการเมืองได้มากกว่า นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและความสนใจทางการเมืองมากกว่าอีกด้วย²

ผลการศึกษาของนักวิชาการทั้งสามท่านที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางด้านการศึกษา มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลอย่างมาก ซึ่งจากการวิจัยของนักศึกษาไทย 2 ท่านก็ปรากฏว่าได้ผลลัพธ์ในลักษณะนี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ผลการวิจัยของนางสาวสายทิพย์ สุดดิพันธ์³ ได้พบว่า นักเรียนซึ่งเรียนในชั้นปีที่

¹ Almond and Verba, The Civic Culture (Boston : Little, Brown and Company, 1966), pp. 46-47.

² Milbrath, Political Participation, p.98.

³ สายทิพย์ สุดดิพันธ์. "การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 80.

สูงกว่าจะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นปีที่ต่ำกว่า และผลการวิจัยของนางสาวมานะศรี ยงเจริญ ก็ได้พบว่า นักศึกษาที่เรียนอยู่ในชั้นปีที่สูงกว่า จะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่เรียนอยู่ในชั้นปีที่ต่ำกว่า¹

แต่จากการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ กลับพบว่า ปัจจัยทางด้านการศึกษามีผลต่ออัตราการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ (ดังที่กล่าวแล้วในตอนต้น) จากผลการวิจัยครั้งนี้คงยังไม่สามารถนำไปคัดค้านผลการศึกษานักวิชาการที่กล่าวถึงได้ เพราะ จากสภาพความจริงที่ปรากฏในหลายๆ ประเทศจะ เห็นได้ว่าผู้ที่ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่แล้ว เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง อาจกล่าวได้ว่าไม่มีประเทศใดในโลกที่คณะรัฐบาลมาจากคนที่มีการศึกษาค่ำ (ยกเว้นประเทศที่ด้อยพัฒนาอย่างมาก) ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ จะ เห็นได้ว่าในประเทศที่มีความสำเร็จในการปกครองด้วยระบอบการปกครองแบบ เสรีประชาธิปไตย โดยมีเสถียรภาพทางการเมืองอย่างมั่นคงยาวนานนั้น มัก เป็น ประเทศที่ประชาชนโดยทั่วไปมีการศึกษาสูง เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส เป็นต้น จากข้อสังเกตทั้ง 2 ประการนี้น่าจะสามารถสนับสนุนผลงานการวิจัยของนักวิชาการที่กล่าวถึงในตอนต้นได้

การที่กล่าวดังนี้เพราะ เหตุว่าผู้เขียนมีความ เชื่อว่า ปัจจัยทางด้านการศึกษามีอิทธิพลต่อกรรมกรการทำเรือในการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นเดียวกับกลุ่มประชากรอื่นๆ เพียงแต่ว่า กรรมกรการทำเรือถูกอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆ ที่มีอำนาจสูงกว่า (ปัจจัยทางด้านการศึกษา) มาถ่วงรั้งความกระตือรือร้นสนใจต่อการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือเอาไว้ อาทิเช่น อิทธิพลจากภาวะแวดล้อมทางการเมืองโดยทั่วไป ซึ่งมีลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความคาดหวังและแรงจูงใจเพียงพอที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ การมีรัฐประหารบ่อยๆ และการที่กองทัพยังคงมีอำนาจทางการเมืองอย่างหนาแน่น อาจทำให้กรรมกรการทำเรือที่มีการศึกษาดีและสนใจต่อการ

1

มานะศรี ยงเจริญ, "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา...", หน้า 216

มีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องหยุดยั้งความสนใจไว้เพียงแค่ว่าความนึกคิดไม่กล้าแสดง
พฤติกรรมออกมา เนื่องจากหวั่นเกรงว่าถ้าคนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วอาจ
ทำให้เสียผลประโยชน์มากกว่าที่จะได้รับ เพราะกรรมการมักถูกปรามว่าไม่ควรยุ่งกับ
ผู้มีอำนาจทางการเมืองอยู่บ่อยๆ กรรมการไม่อาจที่จะพึ่งพากลุ่มพลังอำนาจใดๆได้
ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองหรือกลุ่มกรรมการด้วยกันเองก็ตาม เพราะทั้ง 2 องค์การตั้ง
กล่าวนี้แตกกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อยๆ กระจุกกระจายจนเกือบจะไม่มีพลังอำนาจใดๆ ใน
ตนเองอีก นอกจากนี้ บังคับทางด้านภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม
ทางการเมืองที่เคยกล่าวแล้วก็น่าจะมีส่วนในการหยุดยั้งอิทธิพลของปัจจัยทางด้านการ
ศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการเมืองของกรรมการทำเรื่องด้วยเช่นกัน
ทั้งนี้ เพราะภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำและค่าครองชีพสูง เป็นปัญหาเฉพาะหน้า
ที่สร้างความพะวงต่อสภาวะความเป็นอยู่ของตนเองอย่างมาก และวัฒนธรรมทางการเมือง
แบบอำนาจนิยมก็เป็นความเคยชินที่สั่งสมและถ่ายทอดมาจากประวัติศาสตร์ หล่อ
หลอมโลกทัศน์ที่ไม่สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างมาก ซึ่งยาก
ที่จะปรับเปลี่ยนไปสู่ลักษณะของเสรีชนที่ยึดมั่นในเหตุผลได้ภายในชนรุ่นเดียว
(generation) ได้

อย่างไรก็ตาม น่าจะเป็นไปได้ว่าถ้าสถานการณ์และภาวะแวดล้อมทางการเมือง
รวมทั้งภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เอื้ออำนวยต่อการ
มีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการ
ทำเรื่องจะแปรผันตามระดับการศึกษา ทั้งนี้ เพราะภาวะแวดล้อมดังกล่าวเป็นความกดดัน
ที่หนักหน่วงตลอดเวลา หากปลดออกได้ก็จะทำให้มีความสบายใจและมีเวลาคิดปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงลักษณะภายในของตนให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
ได้ดีขึ้นกว่าเดิมได้มากขึ้นด้วย นอกจากนี้จากผลการวิจัยก็ได้พบด้วยว่า กรรมการ
ทำเรื่องที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ
พวกที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไปมีแนวโน้มว่าเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า
ผู้ที่มีระดับการศึกษารองๆ ลงมาเป็นต้น

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้น่าจะอธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดผลการวิจัยพฤติกรรม การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา แล้วจึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า "กรรมกรการทำเรือที่มีการศึกษาสูงกว่า เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากรรมกรการทำเรือที่มีการศึกษาดำกว่า"

4) รายได้กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการศึกษาของ Milbrath พบว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า เหตุที่รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมากนั้น เพราะว่าความแตกต่างของระดับรายได้มีความเกี่ยวข้องกับ ความแตกต่างของสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติ กล่าวคือผู้ที่มีความมั่งคั่งมากกว่ามักจะมียกระดับการศึกษาสูงกว่า ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเมืองต่างๆ มากกว่า จึงได้มีการพัฒนาทัศนคติและความเชื่อต่างๆ ซึ่งเอื้อต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า

ผลการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านพบว่า รายได้มีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางการเมืองประเภทต่างๆ ดังนี้คือ Milbrath พบว่า รายได้มีอิทธิพลอย่างมากที่สุดต่อกิจกรรมที่ต้องการความนิยมนับถือ หรือกิจกรรมที่ต้องการเงินทุนที่ดี ส่วน Verba และ Nie พบว่าในสหรัฐอเมริกา รายได้มีอิทธิพลต่อการสื่อข่าวสารทางการเมืองและกิจกรรมประเภทการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองมากกว่าการเลือกตั้ง และกิจกรรมประเภทการติดต่อเฉพาะผลการวิจัยในอินเดียของ Goel เมื่อปี 1975 พบว่า ระดับของรายได้ไม่มีสหสัมพันธ์ในเชิงบวกกับกิจกรรมประเภทการเลือกตั้ง แต่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมประเภทที่เกี่ยวกับการรณรงค์การต่อสู้ ผลการวิจัยของ Kuroda ในญี่ปุ่น พบว่า ไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการศึกษาของ Caplan และ Paige ในปี 1968 และการศึกษาของ Caplan ในปี 1970 พบว่าผู้ที่มีรายได้น้อยประเภทหาเช้ากินค่ำจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทนอกกระบวนน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า¹

1

Milbrath, Political Participation, pp.96-98.

จะเห็นได้ว่า ในแต่ละสังคม "รายได้" มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่ค่อนข้างแตกต่างกันออกไปไม่มากนัก

ในการวิจัยพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือได้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรืออยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (แกมมา 0.2510) แต่มีแนวโน้มว่า ผู้ที่มีรายได้สูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ ลักษณะดังกล่าวนี้ใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ Kuroda ซึ่งพบว่าไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนญี่ปุ่น¹ และผลการวิจัยของ สายทิพย์ สุดดิพันธ์ ซึ่งพบว่า ไม่มีความแตกต่างในระดับความสนใจทางการเมืองของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจสังคมต่างกัน² แต่ไม่ตรงกับผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวไว้ในตอนต้น

การที่ปัจจัยทางด้านรายได้มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรือค่อนข้างต่ำนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า เป็นเพราะการที่กรรมกรการทำเรือมีรายได้แตกต่างกันไม่มากนัก กล่าวคือโดยทั่วไปแล้ว กรรมกรการทำเรือมีรายได้อยู่ระหว่าง 3000-9000 บาท (ดูได้จากตารางที่ 1) ซึ่งเมื่อเทียบกับสังคมในระดับชาติซึ่งบุคคลมีฐานะตั้งแต่ระดับขอทานไล่เรียงขึ้นไปถึงชั้นมหาเศรษฐีแล้ว จะเห็นว่า อัตรารายได้ของกรรมกรการทำเรือต่างกันไม่มากเลย

การที่ระดับรายได้ต่างกันไม่มากนักน่าจะส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเมืองต่างๆ ของกรรมกรการทำเรือต่างกันไม่มากด้วย ซึ่งทำให้การพัฒนาทัศนคติและความเชื่อต่างๆ ซึ่งเอื้อต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกันไม่มากตามไปด้วยเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า ถ้าหากรายได้ของกรรมกรการทำเรือแตกต่างกันมาก เช่นเดียวกับสังคมในระดับชาติทั่วไปแล้ว อาจเป็นไปได้ว่า ปัจจัยทาง

¹ Ibid., p. 98.

² สายทิพย์ สุดดิพันธ์, "การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย...", หน้า 87

ด้านรายได้จะมีอิทธิพลต่อการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำ เรือมาก เช่นกัน เนื่องจากมีแนวโน้มแสดงไว้ เช่นนั้น

5) การ เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำ เรือกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการศึกษาของ Verba และ Nie ในปี 1972 ได้พบว่า "การ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง" เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลอย่างแท้จริง โดยเป็นไปในลักษณะสะสมเพิ่มพูนขึ้นทีละน้อย¹ และจากการศึกษาของ Nie, Powell และ Prewitt ในปี 1969 ได้พบว่า การ เป็นสมาชิกกลุ่มได้ช่วยให้ปัจเจกชนซึ่งมีสถานะต่ำ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในอัตราที่มากกว่า เมื่อ เทียบกับปัจเจกชนที่มีสถานภาพสูง ซึ่ง เป็นสมาชิกกลุ่ม เช่น เดียวกัน ผลการศึกษาดังกล่าวยังพบอีกว่า กิจกรรมของกลุ่มสามารถ เพิ่มการกระทำทางการเมืองของบุคคล (ซึ่ง เป็นสมาชิก) ได้ โดยปราศจากการ เพิ่มขึ้นของข่าวสารทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและการ เอาใจใส่ทางการเมือง²

ผลการวิจัยการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำ เรือได้พบว่า ปัจจัยทางด้าน การ เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมีอิทธิพลต่อการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำ เรืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.0000) กล่าวคือผู้ที่ เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำ เรือ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มิได้ เป็นสมาชิกอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐาน (ในข้อ 5) ซึ่งตั้งไว้ว่า "กรรมกรการทำ เรือที่สังกัดสหภาพแรงงานการทำ เรือ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่สังกัด" และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนักวิชาการชาวตะวันตกที่กล่าวแล้วในตอน

¹ Verba & Nie, Participation in America : Political Democracy and Social Equality (New York : Harper & Row, 1972).

² Norman H. Nie, G. Bingham Powell, Jr., and Kenneth Prewitt, "Social Structure and Political Participation", Developmental Relationships, Part I and II." American Political Science Review 63, pp. 361-370.

ค้นอีกด้วย

การที่กรรมการทำเรื่องที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรื่อง เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกนั้น น่าจะเป็นผลมาจากสาเหตุสองประการคือ ประการแรก คงเป็นเพราะความสามารถของบรรดาผู้นำสหภาพแรงงานฯ ที่สามารถในการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกจนก่อให้เกิดความตื่นตัวและสำนึกทางการเมืองของสมาชิกสหภาพฯ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสหภาพแรงงานการทำเรื่อง เช่น นางสาวสมศรี วนิชานันท์ นายทอง สอนตอนไพโร นายพร พานทอง ฯลฯ ได้ทราบว่าทางสหภาพฯ ได้มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความศึกษาอบรมแก่กรรมการทำเรื่องอยู่เสมอเดือนละครั้ง โดยให้มีการอบรมเป็น "รุ่น" รุ่นละ 50-60 คน นอกจากนี้ทางสหภาพฯ ยังได้จัดให้มีการศึกษาแบบตัวต่อตัวแก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมออีกด้วย การที่ได้รับความรู้อยู่เสมอและความใกล้ชิดกับผู้นำสหภาพฯ คงจะช่วยให้กรรมการทำเรื่องที่เป็นสมาชิกมีความตื่นตัว กระตือรือร้นและระดมเข้าสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่าย

ประการที่สอง การเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรื่อง ก็ได้ทำให้ขอบเขตของผลประโยชน์ การเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ การเกี่ยวข้องกับบุคคล และความสามารถในการเป็นผู้นำของกรรมการทำเรื่อง (ที่เป็นสมาชิก) ขยายขอบเขตกว้างขวางออกไป ซึ่งมีผลทำให้มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากกว่าและ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าตามมาด้วยเช่นกัน

จากปัจจัยทั้ง 5 ประการ คือ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรื่อง ที่เสนอมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ปัจจัยสี่ประการแรกไม่มีความหมายต่อการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการทำเรื่องเลย มีเพียงปัจจัยทางด้านการศึกษา เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรื่อง เท่านั้นที่มีความหมายต่อการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการทำเรื่องอย่างมีนัยสำคัญ

เพื่อให้เห็นในรายละเอียดว่าในการ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการทำเรื่องในแต่ละรูปแบบนั้น ปัจจัยต่างๆ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง จึงขอเสนอผลการวิจัยของการมีส่วนร่วมแต่ละรูปแบบดังนี้

การประท้วง

ได้กำหนดขอบ เขตของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปแบบการประท้วงไว้ว่า หมายถึง การเข้ามามีส่วนในการเดินขบวนตามถนน การ จลาจล (ถ้าจำเป็น) เพื่อบังคับรัฐบาลแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมือง ให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเปิดเผยต่อสาธารณชนถ้ารัฐบาลกระทำในสิ่งที่ ผิดศีลธรรม การเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาล และ การปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม¹ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของการเมือง การปกครองในประเทศไทย จึงได้กำหนดขอบ เขตของกิจกรรมการประท้วงเพื่อการวิจัย ไว้ว่า หมายถึงการเดินขบวนเพื่อประท้วงการกระทำที่ไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่ การ ชะลอการทำงานหรือนัดหยุดงาน เพื่อต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้องของรัฐบาล และการ ร่วมชุมนุมคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

จากการวิจัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการประท้วงของกรรมกรการทำเรือ พบ ว่า กรรมกรการทำเรือส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.7) เข้ามามีส่วนร่วมในระดับต่ำ ผู้ที่เข้า มีส่วนร่วมในระดับปานกลางและสูงมีเพียงร้อยละ 30.6 และ 8.7 ตามลำดับ เมื่อได้ จำแนกตามเพศปรากฏว่า เพศชายมีแนวโน้มว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง กล่าว คือ กรรมกรเพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วมในระดับต่ำถึงร้อยละ 64.8 ในขณะที่กรรมกรเพศ ชายร้อยละ 59.8 เท่านั้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในระดับต่ำ และเข้ามามีส่วนร่วมในระดับปาน- กลางถึงร้อยละ 31.3 ขณะที่เพศหญิงมีเพียงร้อยละ 27.8 เท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อ ได้ทำการทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติแล้วปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศใน การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.7841) เมื่อทำการจำแนกตามอายุปรากฏว่า กรรมกรการทำเรือ ที่มีอายุ ระหว่าง 41-50 ปีเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากรรมกรที่มีระดับอายุอื่นๆ จะเห็นได้ว่าเข้าม

¹ Milbrath, Political Participation, pp.12-16.

ส่วนร่วมในระดับปานกลางและสูงรวมกันถึงร้อยละ 46.4 (34.8% + 11.6%) รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปีและ 51-60 ปี อย่างไรก็ตามความแตกต่างในอัตราของการเข้ามีส่วนร่วมของแต่ละระดับอายุยังคงมีน้อยมาก จนไม่มีความหมายในเชิงสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.6564) ในการจำแนกตามระดับการศึกษา ได้พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาค่ากว่า ชั้นประถม 4 และผู้ที่มีการศึกษาระหว่างประถม 4-7 เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มากที่สุด ส่วนผู้ที่มีการศึกษาระหว่าง ม.ศ. 1-ม.ศ. 3, ม.ศ.4-ม.ศ.6 และอนุปริญญาขึ้นไปมีอัตราการเข้ามีส่วนร่วมในการประท้วงในระดับใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามเมื่อได้ทำการทดสอบค่าของความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการประท้วงแล้ว พบว่ามีความสัมพันธ์กันน้อยมาก (แกมม่า-0.133) เมื่อพิจารณาถึงระดับรายได้ พบว่า ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 3,000-5,000 บาทจะเข้ามีส่วนร่วมในการประท้วงมากกว่าระดับรายได้อื่นๆ รองลงมาได้แก่ ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 5,001 - 7,000 บาท และ ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมในการประท้วงน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 9,001 บาทขึ้นไป อย่างไรก็ตามแม้ว่าระดับรายได้จะสัมพันธ์กับการประท้วงในลักษณะแปรผกผัน แต่อัตราของความแตกต่างยังคงอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก (แกมม่า 0.07163) เมื่อจำแนกตามการเป็นสมาชิกสหภาพฯ ผลปรากฏว่า ผู้ที่สังกัดสหภาพแรงงานเข้ามีส่วนร่วมในการประท้วงมากกว่าผู้ที่ไม่สังกัดสหภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.0155) ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 4

ผลการวิจัยในส่วนนี้จะเห็นได้ว่า ปัจจัยทางด้านการเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เท่านั้นที่มีผลต่อระดับการเข้ามีส่วนร่วมในการประท้วงของกรรมกรการทำเรือ ความแตกต่างในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้นั้นไม่มีผลแต่อย่างใด

เหตุที่ปัจจัยทางด้านการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือมีผลต่ออัตราการเข้ามีส่วนร่วมในการประท้วงนั้น น่าจะมาจากการที่บรรดาผู้นำสหภาพแรงงานมักจะเป็นผู้ริเริ่มในกิจกรรมดังกล่าว โดยเป็นผู้โน้มน้าวชักชวนผู้ที่ เป็นสมาชิกให้เข้า ร่วมในการดำเนินการ ทั้งนี้เพราะหากปราศจาก "การนำ" แล้วกิจกรรมการ

ประท้วงก็เกิดขึ้นได้ยาก ข้อสำคัญคือจะ เห็นได้ว่ากรรมการท่าเรือที่มีได้ เป็นสมาชิก สหภาพแรงงานการท่าเรือจะ เข้ามมีส่วนร่วมน้อยกว่าผู้ที่มีได้ เป็นสมาชิกอย่าง เห็นได้ชัด ส่วนปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ซึ่งไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการ เข้ามมีส่วนร่วมในการประท้วงนั้นน่าจะมีสาเหตุจากการที่วัฒนธรรมบางอย่างของไทยยังคงมีอิทธิพล สูง เช่น การเคารพ เชื้อพ้องผู้ใหญ่ การยอมรับอำนาจที่เหนือกว่าได้ง่าย เป็นต้น นอกจากนี้สุภาคิตคำสอนบาง เรื่องซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยก็น่าจะมีอิทธิพลต่อกรรม- การท่าเรือโดยทั่วไปด้วยเช่นกัน อาทิเช่น สุภาคิตที่ว่า "อย่าเอาไม้ชี้ ไปจัดไม้ซุง" "อย่าหักด้ามพร้าด้วยเข่า" "รู้รักษาตัวรอด เป็นยอดดี" เหล่านี้ เป็นต้น

ตารางที่ 4

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประท้วงของกรรมการท่าเรือแห่งประเทศไทย
จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพฯ

จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
<u>เพศ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.7841)				
1) ชาย	59.8	31.3	8.9	82.0
2) หญิง	64.8	27.8	7.4	18.0
<u>อายุ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.6340, แกมมา 0.082)				
1) 20-30 ปี	67.6	26.2	6.2	21.7
2) 31-40 ปี	59.4	31.2	9.4	46.0
3) 41-50 ปี	53.6	34.8	11.6	23.0
4) 51-60 ปี	67.9	28.6	3.5	9.3
<u>การศึกษา</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.6564, แกมมา - 0.133)				
1) ต่ำกว่า ป.4	54.5	36.4	9.1	3.7
2) ป.4-ป.7	54.9	36.1	9.0	40.7
3) ม.ศ.1-ม.ศ.3	64.4	26.0	9.6	24.3
4) ม.ศ.4-ม.ศ.6	66.2	28.4	5.4	24.7

ตารางที่ 4 (ต่อ)

จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ	
5) อนุปรัชญาขึ้นไป	65.0	20.0	15.0	6.7	
<u>รายได้</u> (นัยสำคัญโคสแควร์ 0.5254, แกมมา 0.0716)					
1) 3,000-5,000 บาท	58.0	34.3	7.7	47.7	
2) 5,001-7,000 บาท	61.7	29.9	8.4	35.7	
3) 7,001-9,000 บาท	63.4	22.0	14.6	13.7	
4) 9,001 บาทขึ้นไป	77.8	22.2	0.0	3.0	
<u>การเป็นสมาชิกสหภาพ</u> (นัยสำคัญโคสแควร์ 0.0155) *					
1) สังกัด	57.0	32.6	10.3	80.7	
2) ไม่สังกัด	75.9	22.4	1.7	19.3	
<hr/>					
	จำนวน	182	92	26	300
รวม	ร้อยละ	60.7	30.6	8.7	100.0

การมีบทบาทในชุมชน

Verba และ Nie ได้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ไว้ว่า เป็นการกระทำร่วมกัน เป็นกลุ่มหรือองค์กรในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาการเมืองและสังคมเพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการทำงานของรัฐบาล การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเวลาใดก็ได้และจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ นอกจากนี้อาจเป็นการกระทำร่วมกันในกิจกรรมภายในขององค์กรที่เป็นทางการเมืองหรือไม่เป็นทางการเมืองก็ได้¹ Milbrath

¹ Sidney Verba and Norman H. Nie, Model of Democratic Participation : A Cross National Comparison (Beverly Hills : Sage Publication, 1971), pp. 41-43, 57-59.

ได้กำหนดขอบเขตของกิจกรรม (การมีบทบาทในชุมชน) ไว้ว่าหมายถึง การรวมกัน
ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาลังคม การทำงานร่วมกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม การเป็นสมาชิก
ที่มีความกระตือรือร้นขององค์การที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจการสาธารณะอื่นๆ และการติดต่อ
กับทางราชการในเรื่องปัญหาลังคม¹ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ถือตามขอบเขตที่
Milbrath กำหนดไว้เช่นกัน

จากการวิจัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการมีบทบาทในชุมชนของกรรมกรการทำเรือ
พบว่า ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในระดับปานกลางและระดับสูง มีเพียงร้อยละ 18.3 และ
3.0 ตามลำดับ ส่วนมากแล้วยังคงเข้ามามีส่วนร่วมในระดับต่ำ (ร้อยละ 78.7) เมื่อ
ทำการจำแนกตามเพศ พบว่า กรรมกรเพศชายมีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเพศ
หญิง อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการทดสอบหาค่าของความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีบท
บาทในชุมชนแล้ว ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการมีบทบาทในชุมชนอย่าง
มีความหมายในเชิงสถิติ ทางด้านระดับอายุนั้นปรากฏว่า ผู้ที่มีระดับอายุระหว่าง 51-
60 ปี เข้ามามีบทบาทในชุมชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี
และผู้ที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี อย่างไรก็ตามอัตราของ
ความแตกต่างยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.2185) เมื่อพิจารณาถึง
ปัจจัยทางด้านระดับการศึกษาปรากฏว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่อนุปริญญาขึ้นไป เข้า
มามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาอื่นๆ จะเห็นได้ว่าเข้ามามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
และสูงรวมกันถึงร้อยละ 40 รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีการศึกษาระหว่าง ม.ศ.1-ม.ศ.3,
ป.4-ป.7, และต่ำกว่า ป.4 ตามลำดับ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือผู้ที่มีการศึกษา
ระหว่าง ม.ศ.4-ม.ศ.6 จะเห็นได้ว่ามีจำนวนถึงร้อยละ 85.1 เข้ามามีส่วนร่วมในระดับ
ต่ำ อย่างไรก็ตามผลการทดสอบหาค่าของความสัมพัทธ์ระหว่างการศึกษากับการมีบทบาท
ในชุมชนพบว่า ความสัมพันธ์ยังคงอยู่ในระดับต่ำมาก (แกมมา 0.079)

เมื่อจำแนกตามระดับรายได้พบว่า ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 9,001 บาทขึ้นไปเข้ามามี

¹
Milbrath, Political Participation, p.15.

บทบาทในชุมชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 7,001-9,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 3,000-5,000 บาทตามลำดับ ผู้ที่มีบทบาทในชุมชนน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,001-7,000 บาท จะเห็นได้ว่ามีจำนวนถึงร้อยละ 82.2 ที่เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามอัตราความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีระดับรายได้ต่าง ๆ ในการมีบทบาทในชุมชนนั้นยังคงใกล้เคียงกันอยู่มาก (แกมมา 0.089)

สำหรับปัจจัยทางด้านการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานนั้น ปรากฏว่าผู้ที่สังกัดสหภาพแรงงานเข้ามีส่วนร่วมในการมีบทบาทในชุมชนมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอย่างมีความหมายในเชิงสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.0035)

ผลการวิจัยในส่วนนี้จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างทางด้าน เพศ อายุ การศึกษาและรายได้ ไม่มีผลต่อการมีบทบาทในชุมชนอย่างมีความหมายในเชิงสถิติมีเพียงปัจจัยทางด้านการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อกรรมกรการทำเรื่องในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการมีบทบาทในชุมชน ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 5

การที่ปัจจัยทางด้านการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานมีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการมีบทบาทในชุมชนของกรรมกรการทำเรื่องนั้น น่าจะเป็น เพราะความสอดคล้องกันระหว่าง "การรวมกลุ่ม" กับลักษณะของกิจกรรมกล่าวคือการรวมกลุ่มของกรรมกรการทำเรื่อง เพื่อตั้งสหภาพแรงงานนั้น เกิดจากความผูกพันและการ เล็ง เห็นถึงผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม และลักษณะของกิจกรรมการมีบทบาทในชุมชนก็เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นอยู่ของส่วนรวม ซึ่งดำเนินไปโดยความผูกพันและความร่วมมือต่อกันของสมาชิกในชุมชนนั้นๆ ดังนั้นผู้ที่ เป็นสมาชิกสหภาพฯ จึงมีลักษณะที่เอื้อต่อการมีบทบาทในชุมชนโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เมื่อได้มีการจัดตั้ง เป็นองค์กรก็เป็นการเพิ่มลักษณะดังกล่าวให้เด่นชัดยิ่งขึ้น กล่าวคือการรวมกลุ่มได้ทำให้ผลประโยชน์และการเกี่ยวข้องต่างๆ กับสิ่งแวดล้อมขยายตัวออกไปและเพิ่มความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ ของกรรมกรการทำเรื่องไม่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการมีบทบาทในชุมชนนั้น คงจะเป็น เพราะอิทธิพลของความเชื่อความเคยชินต่อวิถีชีวิตที่ผ่านมา กล่าวคือ ในสังคมไทย

เรามีการสอนกันอยู่เสมอว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นนั้นเป็นหน้าที่ของรัฐบาล และข้าราชการที่เกี่ยวข้องมิใช่เรื่องประชาชนคนธรรมดาแต่อย่างใด และนอกจากนี้ ประสิทธิภาพเกี่ยวกับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ ในบางเรื่อง เช่นการร้องทุกข์ การขอทำบัตรประชาชน การขอย้ายถิ่นที่อาศัย ฯลฯ ซึ่งไม่ค่อยได้รับความเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่รัฐเท่าที่ควร ก็น่าจะมีส่วนในการทำให้เกิดความเบื่อหน่ายที่จะติดต่อกับหน่วยงานของรัฐมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเรื่องดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรงแล้วก็ยิ่งไม่ยากเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสุภาษิตที่ว่า "พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง" ดังนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ประเด็นดังกล่าวนี้แล้วปัญหาเรื่อง เศรษฐกิจ ก็น่าจะมีอิทธิพลต่อการเข้ามามีบทบาทในชุมชนของกรรมการทำเรื่องมากกว่าปัจจัยทางด้านเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ของกรรมการทำเรื่องด้วย กล่าวคือ ปัจจุบัน ค่าครองชีพมีแนวโน้มสูงขึ้นอยู่เสมอ ทำให้ต้องขวนขวายหารายได้และประหยัดรายจ่ายของตนเองให้มากขึ้น จึงไม่อาจที่จะสละเวลาและสิ่งของเงินทองให้กับสังคมของคนได้มากนัก ซึ่งโดยทั่วไปแล้วรายได้ของกรรมการทำเรื่องก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะหุ้มเฟี้ยวได้เท่าไรนัก

ตารางที่ 5

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบการมีบทบาทในชุมชนของกรรมการท่าเรือแห่งประเทศไทย จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิก สหภาพแรงงาน

จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
<u>เพศ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.4315)				
1) ชาย	77.2	15.9	3.3	82.0
2) หญิง	85.2	13.0	1.9	18.0
<u>อายุ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.2185, แกมม่า 0.085)				
1) 20-30 ปี	83.1	16.9	0.0	21.7
2) 31-40 ปี	77.5	16.7	5.8	46.0
3) 41-50 ปี	78.3	20.3	1.4	23.0
4) 51-60 ปี	75.0	25.0	0.0	9.3
<u>การศึกษา</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.1178, แกมม่า 0.079)				
1) ต่ำกว่า ป.4	81.8	9.1	9.1	3.7
2) ป.4-ป.7	81.1	16.4	2.5	40.7
3) ม.ศ.1-ม.ศ.3	72.6	26.0	1.4	24.3
4) ม.ศ.4-ม.ศ.6	85.1	10.8	4.1	24.7
5) อนุปริญญาขึ้นไป	60.0	35.0	5.0	6.7
<u>รายได้</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.2998, แกมม่า 0.089)				
1) 3,000-5,000 บาท	79.0	18.2	2.8	47.7
2) 5,001-7,000 บาท	82.2	16.8	0.9	35.7
3) 7,001-9,000 บาท	70.7	22.0	7.3	13.7
4) 9,001 บาทขึ้นไป	66.7	22.2	11.1	3.0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

จำแนกตาม		ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
<u>การเป็นสมาชิกสหภาพ</u>		**			
(นัยสำคัญไคสแควร์ 0.0035)					
**	1) สังกัด	74.8	21.5	3.7	80.7
	2) ไม่สังกัด	94.8	5.2	0.0	19.3
	จำนวน	236	55	9	300
รวม	ร้อยละ	78.7	18.3	3.0	100.0

การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง

Nie และ Verba อธิบายไว้ว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง เป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความคิดริเริ่มมากกว่ากิจกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และได้กำหนดขอบเขตของกิจกรรมประเภทนี้ไว้ว่า หมายถึง การชักชวนให้คนอื่นลงคะแนนเสียง การทำงานอย่างกระตือรือร้นเพื่อพรรคการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง¹ แต่ Milbrath ได้ขยายขอบเขตรวมไปถึง การมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง การร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชนและการลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย ซึ่งจากการศึกษาของ Milbrath ในสหรัฐอเมริกาพบว่า ประชาชนร้อยละ 15 เท่านั้นที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทนี้ เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมดังกล่าวต้อง

¹ Norman H. Nie and Sidney Verba, "Political Participation", in Handbook of Political Science : Non Government Politic eds. Fred I. Greenstein and Nelson W. Polsky (Reading, Mass : Addison Westley Publishing Ed., 1975), pp. 9-12.

อาศัยความตื่นตัวและความสนใจอย่างแท้จริง¹

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรมการท่าเรือในรูปแบบของการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ปรากฏว่า เกือบทั้งหมด เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำ (ร้อยละ 92.3) เข้ามีส่วนร่วมในระดับปานกลางและสูงเพียงร้อยละ 6.7 และ 1.0 เท่านั้น เมื่อทำการจำแนกตามเพศ พบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิง เข้ามีส่วนร่วมในอัตราที่ใกล้เคียงกันมาก จะเห็นได้ว่าทั้งสองเพศ เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำถึงร้อยละ 90 ขึ้นไป (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.2029) เมื่อพิจารณาถึงระดับอายุ พบว่าโดยทั่วไปแล้วทุกระดับอายุ เข้ามีส่วนร่วมในอัตราที่ใกล้เคียงกัน แม้ว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีแนวโน้ม เข้ามีส่วนร่วมมากกว่าระดับอายุอื่นๆ ก็ตาม เนื่องจากระดับอายุนี้ เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำถึงร้อยละ 89.9 ในขณะที่ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี, 51-60 ปี, และ 20-30 ปี เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำร้อยละ 92.8, 92.9, และ 93.8 ตามลำดับ (แกมม่า 0.119) เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษา ปรากฏว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาระหว่าง ม.ศ. 1-3 เข้ามีส่วนร่วมมากกว่าระดับอายุอื่นๆ เล็กน้อย รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไป ถัดลงไปได้แก่ผู้ที่มีการศึกษาระหว่าง ป.4-ป.7 และ ม.ศ.4-ม.ศ.6 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอัตราความแตกต่างยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน (แกมม่า 0.049) สำหรับปัจจัยทางด้านรายได้ก็นับพบว่า ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 7,001-9,000 บาท เข้ามีส่วนร่วมมากกว่าระดับรายได้อื่นๆ รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,001-7,000 บาท, ระหว่าง 3,000-5,000 บาท, และผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 9,001 บาทขึ้นไปตามลำดับ แต่โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่าทุกระดับรายได้ เข้ามีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองในอัตราที่ใกล้เคียงกัน (แกมม่า 0.250) เมื่อจำแนกตามการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ปรากฏว่าผู้ที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เข้ามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกร้อยละ 9.5 อาจกล่าวได้ว่ายังไม่ต่างกันมากนัก (แกมม่า 0.13969) ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 6

¹ Milbrath, Political Participation, pp.12-13.

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการ เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ ไม่มีอิทธิพลต่อการ เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองของกรรมกรการทำเรืออย่างมีความหมายในเชิงสถิติเลย และโดยทั่วไปแล้ว กรรมกรการทำเรือ เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองน้อยมาก

ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นว่ากรรมกรการทำเรือโดยทั่วไป

(ไม่จำกัด เพศ อายุ การศึกษา รายได้และการ เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานหรือไม่) ต่างก็ไม่ได้ให้ความสนใจต่อการมีส่วนร่วมกับพรรคการเมือง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า กรรมกรการทำเรือมีความรู้สึกที่ พรรคการเมืองไม่สามารถตอบสนองในสิ่งที่ตนต้องการได้ ทั้งนี้ เพราะสภาพของพรรคการเมืองไทยนั้นมีสถานะ เป็นเพียงศูนย์อำนาจ เล็กๆ ที่มีบทบาทค่อนข้างน้อยและการแก้ปัญหาของชาติเพียง เล็กน้อย เท่านั้น อีกประการหนึ่งอาจ เป็นไปได้ว่าทางด้านกรรมกรการทำเรือก็ไม่ได้ได้รับความเอาใจใส่ต่อ ปัญหาและความ เป็นอยู่ของคนจากพรรคการเมืองด้วย การ เชื่อมต่อระหว่างพรรคการเมืองและกรรมกรการทำเรือจึงไม่เกิดขึ้น นอกจากนี้ อาจ เป็น เพราะความไม่แน่นอนของ เสถียรภาพทางการเมืองของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยซึ่งมีผล ให้สถานะการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองพลอยไม่แน่นอนตามไปด้วย กรรมกรการทำเรือจึงยังไม่อยากใกล้ชิดกับพรรคการเมืองมากนัก นอกจากเหตุผลที่กล่าวแล้วนี้ อีก ส่วนหนึ่งอาจมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ประชาชนคนไทยโดยทั่วไปก็ไม่ได้ให้ความสนใจต่อพรรคการเมืองมากนักจะ เห็นได้ว่าในการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งนั้น ประชาชนให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย และบทบาททางการเมืองของพรรคน้อยมาก โดยส่วนใหญ่แล้วมักคำนึงถึงตัวสมัคร เป็น สำคัญ¹ จะด้วยเหตุผลใดก็ตามในฐานะที่กรรมกรการทำเรือ เป็นคนกลุ่มหนึ่งในสังคมไทย

¹ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ม่องแก้ว. พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 186-187.

ก็คงจะมีลักษณะดังกล่าวนี้ด้วย

อย่างไรก็ตามในอนาคตข้างหน้าหากระบอบประชาธิปไตยมีเสถียรภาพมากขึ้น และพรรคการเมืองมีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองสูงขึ้นแล้ว คงจะสามารถเรียกร้องความสนใจและความศรัทธาจากกรรมการท่าเรือได้และการเข้ามีส่วนร่วมของกรรมการท่าเรือคงจะเพิ่มขึ้นตามคุณประโยชน์ของพรรคการเมืองที่เปลี่ยนไปด้วย เช่นกัน

ตารางที่ 6

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบการ เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองของกรรมการท่าเรือแห่งประเทศไทย จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน

	จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
<u>เพศ</u>	(นัยสำคัญไคสแควร์ 0.2029)				
	1) ชาย	91.1	7.7	1.2	82.0
	2) หญิง	98.1	1.9	0.0	18.0
<u>อายุ</u>	(นัยสำคัญไคสแควร์ 0.7224, แกมม่า 0.119)				
	1) 20-30 ปี	93.8	6.2	0.0	21.7
	2) 31-40 ปี	92.8	6.8	0.7	46.0
	3) 41-50 ปี	89.9	7.2	2.9	23.0
	4) 51-60 ปี	92.9	7.1	0.0	9.3
<u>การศึกษา</u>	(แกมม่า 0.049)				
	1) ต่ำกว่า ป.4	100.0	0.0	0.0	3.7
	2) ป.4-ป.7	93.4	6.6	0.0	40.7
	3) ม.ศ.1-ม.ศ.3	84.9	12.3	2.7	24.3
	4) ม.ศ.4-ม.ศ.6	98.6	0.0	1.4	24.7
	5) อนุปริญญาขึ้นไป	85.0	15.0	0.0	6.7

ตารางที่ 6 (ต่อ)

จำแนกตาม		ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
<u>รายได้</u> (แกมมา 0.250)					
1)	3,000-5,000 บาท	94.4	5.6	0.0	47.7
2)	5,001-7,000 บาท	91.6	7.5	0.9	35.7
3)	7,001-9,000 บาท	85.4	9.8	4.9	13.7
4)	9,001 บาทขึ้นไป	100.0	0.0	0.0	3.0
<u>การเป็นสมาชิกสหภาพ</u> (นัยสำคัญโคสแควร์ 0.0505)					
1)	สังกัด CC = 13969	90.5	8.3	1.2	80.7
2)	ไม่สังกัด	100.0	0.0	0.0	19.3
รวม	จำนวน	277	20	3	300
	ร้อยละ	92.3	6.7	1.0	100.0

การสื่อสารทางการเมือง

Milbrath พบว่าผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมกับการสื่อสารทางการเมืองมักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย และได้กำหนดขอบเขตของกิจกรรมประเภทนี้ไว้ว่า หมายถึง การเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การส่งจดหมายสนับสนุนผู้นำทางการเมือง การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัย การให้ความสนใจกับทางราชการ และการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์¹ ซึ่งในการวิจัยการสื่อสารทางการเมืองของกรมกรการทำเรือครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของกิจกรรมไว้ลักษณะนี้เช่นเดียวกัน

จากการวิจัยพบว่า กรมกรการทำเรือส่วนมากเข้ามีส่วนร่วมในการสื่อสารทางการเมืองในระดับต่ำ (ร้อยละ 69.0) เข้ามีส่วนร่วมในระดับปานกลางและสูง

¹ Milbrath, Political Participation, p.16.

ร้อยละ 30.7 และ 0.3 เท่านั้น เมื่อพิจารณาปัจจัยทางด้านเพศ ปรากฏว่า เพศชาย มีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง อัตราความแตกต่างของการเข้ามีส่วนร่วม อยู่ในระดับที่ค่อนข้างชัดเจน (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.0569) เมื่อพิจารณาถึงระดับอายุ ปรากฏว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี เข้ามีส่วนร่วมมากกว่าระดับอายุอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี, 31-40 ปี และ 51-60 ปี ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอัตราของความแตกต่างในการเข้ามีส่วนร่วมของระดับอายุต่างๆ ยังคงอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันอยู่ (แกมม่า -0.049) สำหรับปัจจัยทางการศึกษานั้น ปรากฏอย่างชัดเจนว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการสื่อสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไป เข้ามีส่วนร่วมในระดับปานกลางถึงร้อยละ 55.0 รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีการศึกษาระหว่าง มศ.4-มศ.6 และ มศ.1-มศ.3 ซึ่งเข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำร้อยละ 63.5 และ 63.0 ตามลำดับ ผู้ที่มีส่วนร่วมรองต่ำและต่ำสุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระหว่าง ป.4-ป.7 และต่ำกว่า ป.4 ตามลำดับ (แกมม่า 0.321)

เมื่อพิจารณาถึงระดับรายได้ ปรากฏว่า ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 9,001 บาทขึ้นไป สื่อสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้ระดับอื่นๆ อย่างชัดเจน จะเห็นได้ว่าเข้ามีส่วนร่วมในระดับปานกลางถึงร้อยละ 55.6 ในขณะที่ผู้ที่มีส่วนร่วมรองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,001-7,000 บาท เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำถึงร้อยละ 65.4 รองลงมาคือ ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 7,001-9,000 บาท และ 3,000-5,000 บาท ซึ่งก็มีส่วนร่วมระดับระดับต่ำร้อยละ 70.7 และ 72.7 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามเมื่อมองภาพรวมทั้งหมดแล้ว ปรากฏว่า อัตราของความแตกต่างในการสื่อสารทางการเมืองของทุกระดับรายไดยังอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน (แกมม่า 0.137) ส่วนปัจจัยทางการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน นั้น เมื่อทำการจำแนกดูแล้วปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างผู้ที่เป็นสมาชิกสหภาพและมีได้ เป็นสมาชิกสหภาพในการสื่อสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.7469) อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน มีแนวโน้มว่าจะเข้ามีส่วนร่วมในการสื่อสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีได้ เป็นสมาชิกอยู่เล็กน้อย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการสื่อข่าวสารทางการเมืองของกรรมการการทำเรือ คือ ปัจจัยทางด้านเพศและการศึกษา ส่วนปัจจัยอื่นๆ นั้นมีอิทธิพลน้อยมาก ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 7

การที่ปัจจัยทางด้านเพศมีอิทธิพลต่อการสื่อข่าวสารทางการเมืองของกรรมการการทำเรื่อนั้น คงเป็นเพราะกรรมกรเพศชายมีความกระตือรือร้นต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นไปของสังคมมากกว่ากรรมกรเพศหญิง พฤติกรรมนี้น่าจะมีใช้มาจากแรงผลักดันอื่นๆ ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติแล้วผู้ชายโดยทั่วไปก็มักจะให้ความสนใจต่อข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงอยู่แล้วในทุกสังคม ส่วนปัจจัยทางด้านการศึกษานั้นก็เป็นไปตามลักษณะที่ควรจะเป็นเช่นกัน คือผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าย่อมมีข้อมูลข่าวสารและวงการสมาคมที่มีระดับชั้นทางสังคมสูงและกว้างขวางกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำกว่า กล่าวคือมีช่องทางการรับข่าวสารได้มากกว่า นอกจากนี้ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าก็ย่อมมีระดับการรับรู้ที่เหนือกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงไม่แปลกที่กรรมการการทำเรือที่มีการศึกษาสูงจะเข้ามีส่วนร่วมในการสื่อข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำกว่า

สำหรับปัจจัยทางด้านอายุ รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการสื่อข่าวสารทางการเมืองของกรรมการการทำเรือเพียงเล็กน้อยนั้น น่าจะเป็นเพราะทั้ง 3 ปัจจัยนี้มีใช้เป็นตัวกำหนดในการเข้ามีส่วนร่วมในการสื่อข่าวสารทางการเมือง เพียงแต่เป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการสื่อข่าวสารเท่านั้น กล่าวคือการมีอายุมากขึ้นก็เป็นเพียงแต่ช่วยให้มีประสบการณ์มากขึ้นแต่มิได้ทำให้ลักษณะนิสัยโดยธรรมชาติและวงการสมาคมแปรเปลี่ยนไปมากนัก การมีรายได้สูงก็ช่วยให้มีโอกาสในการหาช่องทางในการสื่อข่าวสารได้มากขึ้นแต่มิได้เป็นตัวเร้าให้เกิดความสนใจต่อการสื่อข่าวสารมากนัก และการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือก็อาจทำให้การสื่อข่าวสารในชุมชนของตนดีขึ้นแต่มิได้ขยายความสนใจให้กว้างออกไปสู่สังคมใหญ่ในระดับชาติได้เท่าไรนัก ดังนั้นอิทธิพลในการผลักดันที่มีต่อกรรมการการทำเรือของปัจจัยทั้ง 3 จึงมีไม่มากเท่าที่ควร

ตารางที่ 7

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบการสื่อสารทางการเมืองของกรรมการท่าเรือ
แห่งประเทศไทยจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพ
แรงงาน

จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
<u>เพศ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.0569)				
1) ชาย	67.9	32.1	0.0	82.0
2) หญิง	74.1	24.1	1.9	18.0
<u>อายุ</u> (แกมม่า -0.049)				
1) 20-30 ปี	66.2	33.8	0.0	21.7
2) 31-40 ปี	70.3	29.0	0.7	46.0
3) 41-50 ปี	65.2	34.8	0.0	23.0
4) 51-60 ปี	78.6	21.4	0.0	9.3
<u>การศึกษา</u> (แกมม่า 0.321) *				
1) ต่ำกว่า ป.4	81.8	18.2	0.0	3.7
2) ป.4-ป.7	78.7	21.3	0.0	40.7
* 3) ม.ศ.1-ม.ศ.3	63.0	37.0	0.0	24.3
4) ม.ศ.4-ม.ศ.6	63.5	35.1	1.4	24.7
5) อนุปริญญาขึ้นไป	45.0	55.0	0.0	6.7
<u>รายได้</u> (แกมม่า 0.137)				
1) 3,000-5,000 บาท	72.7	27.3	0.0	47.7
2) 5,001-7,000 บาท	65.4	33.6	0.9	35.7
3) 7,001-9,000 บาท	70.7	29.3	0.0	13.7
4) 9,001 บาทขึ้นไป	44.4	55.6	0.0	3.0

ตารางที่ 7 (ต่อ)

จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
<u>การเป็นสมาชิกสหภาพ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.7469)				
1) สังกัด	68.2	31.4	0.4	80.7
2) ไม่สังกัด	72.4	27.6	0.0	19.3
รวม				
จำนวน	207	92	1	300
ร้อยละ	69.0	30.7	0.3	100.0

การเลือกตั้ง

Milbrath ได้วิจัยพบว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อระบบมากกว่า เป็นการกระทำตามความต้องการของคนที่มีต่อระบบการเมือง เขาเห็นว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น เชื่อได้ยากกว่าจะทำให้เกิดความแตกต่างที่สำคัญต่อผลผลิตทางการเมือง และบุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น เป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง บรรทัดฐานของสังคมและวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน¹ นอกจากนี้ Nie และ Verba ได้พบอีกว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการความคิดริเริ่มเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะประชาชนมีโอกาสเลือกตั้งตามปกติ² ขอบเขตกิจกรรมที่เขาทั้งสองกำหนดไว้คือ การเลือกตั้งในระดับชาติ ระดับมลรัฐ และระดับท้องถิ่น เพื่อให้มีลักษณะสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดขอบเขตของกิจกรรมไว้³ ระดับเช่นกัน คือ การเลือกตั้งในระดับชาติ ระดับกรุงเทพมหานคร และภายในสหภาพแรงงานการทำเรือ

จากการวิจัยพบว่า กระบวนการทำเรือให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมในการ

¹ Milbrath, Political Participation, p.12.

² Nie and Verba, "Political Participation...", p.9.

เลือกตั้งพอสมควร กล่าวคือ ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมในระดับปานกลางและสูงมีจำนวนถึงร้อยละ 39.7 และ 33 ตามลำดับ ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำมีเพียงร้อยละ 27.3 เท่านั้น เมื่อจำแนกตามเพศ ปรากฏว่าเพศชายเข้ามีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิงค่อนข้างมาก แต่ยังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.0625)

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านอายุปรากฏว่า ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จะเห็นว่าเข้ามีส่วนร่วมในระดับสูงถึงร้อยละ 44.9 และระดับปานกลางร้อยละ 34.8 รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ซึ่งเข้ามีส่วนร่วมระดับสูงร้อยละ 32.1 และปานกลางร้อยละ 46.4 ถัดลงมาก็คือผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ซึ่งเข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำถึงร้อยละ 44.6 หลังจากที่ได้ทำการทดสอบหาค่าของความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการเลือกตั้งแล้วพบว่ามีความแตกต่างระหว่างอายุในการเข้ามีส่วนร่วมเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.0106) เมื่อทำการจำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏว่า ทุกระดับการศึกษาเข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในอัตราแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย สำหรับผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมมากที่สุด คือผู้ที่มีการศึกษาระหว่าง ป.4-ป.7 รองลงมาคือ ผู้ที่มีการศึกษาระหว่าง มศ.1-มศ.3, มศ.4-มศ.6, อนุปริญญาขึ้นไป และต่ำกว่าป.4 ตามลำดับ (แกมม่า -0.082) เมื่อพิจารณาถึงระดับรายได้พบว่า ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 7,001-9,000 บาท ซึ่งเข้ามีส่วนร่วมในระดับสูงถึงร้อยละ 48.8 และระดับปานกลางร้อยละ 31.7 รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 5,001-7,000 บาท ซึ่งเข้ามีส่วนร่วมในระดับปานกลางร้อยละ 41.1 และระดับสูงร้อยละ 38.3 ถัดลงไปคือผู้ที่มีรายได้ 9,001 บาท ขึ้นไป ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 3,000-5,000 บาท ซึ่งเข้ามีส่วนร่วมในระดับสูงเพียงร้อยละ 23.8 และเข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำถึงร้อยละ 35.0 จากการทดสอบหาค่าของความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้กับการเลือกตั้งปรากฏว่า มีความแตกต่างระหว่างระดับรายได้กับการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.0219) เมื่อทำการจำแนกตามการเป็นสมาชิกสหภาพ พบว่ามีความแตกต่างระหว่างผู้ที่ เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานอย่างสิ้นเชิง จะเห็นได้ว่าผู้ที่สังกัดสหภาพแรงงานเข้ามี

ส่วนร่วมในระดับสูงถึงร้อยละ 39.7 และระดับปานกลางร้อยละ 41.7 ในขณะที่ผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานเข้ามีส่วนร่วมในระดับสูงเพียงร้อยละ 5.2 และเข้ามีส่วนร่วมในระดับต่ำถึงร้อยละ 63.8 (นัยสำคัญไคสแควร์ = 0.000)

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของกรรมการท่าเรือมีถึง 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางด้าน อายุ รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานท่าเรือ และปัจจัยทางด้าน เพศและการศึกษามีอิทธิพลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 8

การที่ปัจจัยทางด้าน อายุ รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานท่าเรือ มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของกรรมการท่าเรือ นั้น น่าจะเป็นเพราะทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวได้ทำให้กรรมการท่าเรือมีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง และมีความสำนึกในบรรทัดฐานของสังคมและวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนมากขึ้น กล่าวคือ การที่อายุมากขึ้นจะทำให้กรรมการท่าเรือมีความผูกพันต่อชุมชนและประเทศชาติมากขึ้น และการที่มีรายได้สูงขึ้นก็ทำให้มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและพร้อมที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมในฐานะสมาชิกที่ดีมากขึ้น และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานท่าเรือก็คงจะทำให้เกิดความผูกพันต่อชุมชนและเพิ่มความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่ดีมากขึ้นด้วยเช่นกัน

สำหรับปัจจัยทางด้าน เพศ ซึ่งไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของกรรมการท่าเรือ นั้น น่าจะเป็น เพราะ ว่า ปัจจัยทาง เพศมิได้มีอิทธิพลต่อความสำนึกในหน้าที่พลเมืองแต่อย่างใด กล่าวคือไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิงก็สามารถมีความผูกพันและสำนึกในหน้าที่พลเมืองได้เช่นเดียวกัน และปัจจัยทางด้าน เพศมิได้มีผลในการหล่อหลอมหรือกระตุ้นให้เกิดความสำนึกในหน้าที่พลเมืองและบรรทัดฐานของสังคมแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ส่วนปัจจัยทางด้านการศึกษาซึ่งไม่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของกรรมการท่าเรือ นั้น น่าจะเป็น เพราะ ว่า มีปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลเหนือกว่าความสำนึกในหน้าที่พลเมืองที่ดีของกรรมการท่าเรือที่มีการศึกษาสูง การกล่าวเช่นนี้

หมายความว่า ผู้เขียนมีความเชื่อว่าปัจจัยทางการศึกษามีอิทธิพลต่อความสำนึก
 ในหน้าที่พลเมืองของกรรมการท่าเรือ ทั้งนี้เพราะการศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้
 และความเข้าใจต่อภาระหน้าที่ของคนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติมากขึ้น การที่
 กรรมการท่าเรือที่มีการศึกษาสูง เข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งไม่แตกต่างจากกรรม-
 กรรมการท่าเรือที่มีการศึกษาดำกว่านั้นน่าจะเป็น เพราะกรรมการท่าเรือที่มีการศึกษา
 สูงมีความแค้นหน่ายทางการเมือง (political alienation) สูง ทั้งนี้เพราะ
 ระบอบการเมืองการปกครองของไทยที่ผ่านมานั้นหาความแน่นอนได้ยาก กล่าวคือมี
 การเปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมาระหว่างระบอบเผด็จการกับประชาธิปไตยอยู่บ่อยครั้ง
 ซึ่งทำให้ไม่สามารถคาดหวังใดๆ กับการมีส่วนร่วมในระบบการเมืองได้ ด้วยเหตุนี้
 จึงทำให้กรรมการท่าเรือที่มีการศึกษาสูงไม่กระตือรือร้นสนใจต่อการเข้ามีส่วนร่วม
 ในการเลือกตั้งเท่าที่ควร อัตราการเข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งระหว่างกรรมการ
 ท่าเรือที่มีการศึกษาสูงกว่ากับกรรมการท่าเรือที่มีการศึกษาดำกว่าจึงไม่ต่างกัน เท่าไรนัก

ตารางที่ 8

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบการเลือกตั้งของกรรมการท่าเรือแห่งประเทศไทย
 จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ฯ

จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ
<u>เพศ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.0625)				
1) ชาย	24.8	39.8	35.4	82.0
2) หญิง	38.9	38.9	22.2	18.0
<u>อายุ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.0106) *				
1) 20-30 ปี	44.6	33.8	21.5	21.7
* 2) 31-40 ปี	23.9	43.5	32.6	46.0
3) 41-50 ปี	20.3	34.8	44.9	23.0
4) 51-60 ปี	21.4	46.4	32.1	9.3

ตารางที่ 8 (ต่อ)

จำแนกตาม	ต่ำ	กลาง	สูง	ร้อยละ	
<u>การศึกษา</u> (แกมมา -0.082)					
1) ต่ำกว่า ป.4	36.4	36.4	27.3	3.7	
2) ป.4-ป.7	23.8	39.3	36.9	40.7	
3) ม.ศ.1-ม.ศ.3	28.8	38.4	32.9	24.3	
4) ม.ศ.4-ม.ศ.6	29.7	39.2	31.1	24.7	
5) อนุปริญญาขึ้นไป	30.0	50.0	20.0	6.7	
<u>รายได้</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.0219) *					
1) 3,000-5,000 บาท	35.0	41.3	23.8	47.7	
2) 5,001-7,000 บาท	20.6	41.1	38.3	35.7	
* 3) 7,001-9,000 บาท	19.5	31.7	48.8	13.7	
4) 9,001 บาทขึ้นไป	22.2	33.3	44.4	3.0	
<u>การเป็นสมาชิกสหภาพ</u> (นัยสำคัญไคสแควร์ 0.000) **					
1) สังกัด	18.6	41.7	39.7	80.7	
** 2) ไม่สังกัด	63.8	31.0	5.2	19.3	
<hr/>					
รวม	จำนวน	82	119	99	300
	ร้อยละ	27.3	39.7	33.0	100.0

สรุป

โดยทั่วไปแล้วกรรมการท่าเรือมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการมีส่วนร่วม ปรากฏว่ากรรมการท่าเรือให้ความสนใจต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมากกว่าการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ รองลงมาคือการประท้วง การสื่อข่าวสารทางการเมือง การมีบทบาทในชุมชน และการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองตามลำดับ เมื่อทำการจำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการเป็น

สมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ ต้องการมีส่วนร่วมของกรรมการการทำเรือแล้ว
 ปรากฏว่า บัจฉัยทางด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ ไม่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วม
 ร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรือ ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของบัจฉัยแวดล้อมทาง
 สังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ไม่เอื้ออำนวยต่อการ
 แสดงออกตามศักยภาพของบัจฉัยทั้ง 4 ดังกล่าว มีเพียงบัจฉัยทางการเป็นสมาชิก
 สหภาพแรงงานการทำเรือ เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกร
 การทำเรืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากความสามารถในการให้การศึกษา
 ฝึกฝนอบรมของบรรดาผู้นำสหภาพฯ ที่มีต่อผู้ที่เป็นสมาชิกและการเข้าเป็นสมาชิกของสหภาพ
 แรงงานการทำเรือ ก็ได้ทำให้ขอบเขตของผลประโยชน์ การเกี่ยวข้องกับบุคคลและสิ่ง
 ต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการเป็นผู้นำของผู้ที่เป็นสมาชิกขยายขอบเขตกว้างขวาง
 ออกไปด้วยเช่นกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดถึงอิทธิพลของบัจฉัยต่าง ๆ ว่ามีอิทธิพล
 ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการการทำเรือในแต่ละรูปแบบอย่างไรบ้าง
 ปรากฏว่าในการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการประท้วงและการมีบทบาทในชุมชนนั้นมีเพียง
 บัจฉัยทางการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ เท่านั้นที่ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม
 ร่วมในการประท้วงและการมีบทบาทในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนบัจฉัยอื่น ๆ คือ
 เพศ อายุ การศึกษา รายได้ นั้นไม่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการประท้วงและการมี
 บทบาทในชุมชนของกรรมการการทำเรือแต่อย่างใด ในด้านการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง
 ปรากฏว่าไม่มีบัจฉัยใดเลยที่มีอิทธิพลต่อกรรมการการทำเรือในการเข้ามีส่วนร่วมใน
 รูปแบบนี้ สำหรับการสื่อสารทางการเมืองนั้น ปรากฏว่าบัจฉัยทางด้านเพศและการ
 ศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมของกรรมการการทำเรือพอสมควร ส่วนบัจฉัย
 อื่น ๆ นั้นไม่มีผลแต่อย่างใด และสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ผลปรากฏว่า
 บัจฉัยทางด้านอายุ รายได้ และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือมีผลต่อการเข้า
 มีส่วนร่วมของกรรมการการทำเรืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนบัจฉัยทางด้านเพศและ
 การศึกษานั้นไม่มีอิทธิพลแต่อย่างใด ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดจากอิทธิพลของบัจฉัยแวด
 ล้อมทางสังคมการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมทางการเมือง ดังที่กล่าวโดยละเอียด
 แล้วในตอนต้น

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยที่เสนอแล้วนี้ อาจเป็นไปได้ว่า อิทธิพลของแต่ละปัจจัยนั้นมิได้เป็นไปโดยอิสระ เพียงลำพัง กล่าวคือ อาจจะมีอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ เกี่ยวข้องอยู่ด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการพิสูจน์ข้อสงสัยดังกล่าว ซึ่งได้ทำการทดสอบของค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้และการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรื่องว่ามีลักษณะ เป็นอย่างไร ซึ่งผลการทดสอบปรากฏว่าแต่ละปัจจัยมิได้มีอิทธิพลต่อกันอย่างมีความหมายในเชิงสถิติ จะมีบ้างก็เฉพาะปัจจัยทางด้านอายุกับรายได้ เท่านั้นที่ความสัมพันธ์กันอยู่บ้าง เล็กน้อย (แกมมา 0.35802) จึงสรุปได้ว่าแต่ละปัจจัยมีอิทธิพลอย่างอิสระ มิได้เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของปัจจัยอื่น ๆ แต่อย่างใด ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 9

และ เพื่อตรวจสอบดูว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรื่องในแต่ละรูปแบบคือการประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การสื่อข่าวสารทางการเมืองและการเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้างหรือไม่ จึงได้ทำการทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์แมตริกซ์ระหว่างรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้งหมดดังกล่าวนี้ จากผลการทดสอบปรากฏว่าแต่ละรูปแบบของการมีส่วนร่วมมีสหสัมพันธ์กันต่ำมาก จนไม่มีความหมายในเชิงสถิติ ยกเว้น เฉพาะการสื่อข่าวสารทางการเมืองกับการเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง เท่านั้นที่มีสหสัมพันธ์กันในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (แกมมา 0.36320) ซึ่งสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรการทำเรื่องนั้นมักจะ เน้น เฉพาะรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยไม่ค่อยให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ พร้อม ๆ กันไป เช่น ผู้ที่ชอบ เข้าร่วมในการประท้วงอาจจะไม่สนใจกับการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ เลย หรือผู้ที่ เข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งก็ เข้ามามีส่วนร่วม เฉพาะการเลือกตั้งไม่ค่อยให้ความสนใจกับการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ ดังนี้ เป็นต้น ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 9

สหสัมพันธ์แมตริกซ์ระหว่างตัวแปรหลัก

	เพศ	อายุ	การศึกษา	รายได้	การสังกัดสหภาพ
เพศ	1.00000	-0.12874	0.06992	-0.13717	0.23082
อายุ	-0.12874	1.00000	-0.27288	0.35802	-0.09473
การศึกษา	0.06992	-0.27288	1.00000	0.10024	0.14685
รายได้	-0.13717	0.35802	0.10024	1.00000	-0.12137
การสังกัดฯ	0.23082	-0.09473	0.14685	-0.12137	1.00000

ตารางที่ 10

ความสัมพันธ์แมตริกระหว่างตัวแปรตาม

	การประท้วง	การมีบทบาทในชุมชน	การเกี่ยวข้องกับพรรค	การสื่อข่าวสาร	การเลือกตั้ง
การประท้วง	1.00000	0.22219	0.11867	0.12440	0.10450
การมีบทบาทในชุมชน	0.22219	1.00000	0.21417	0.20019	0.19721
การเกี่ยวข้องกับพรรค	0.11867	0.21417	1.00000	0.36320	0.09792
การสื่อข่าวสาร	0.12440	0.20019	0.36320	1.00000	0.06924
การเลือกตั้ง	0.10450	0.15721	0.09792	0.06924	1.00000